

Форма № Н - 3.04

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕХАНІЧНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ,
ТРАНСПОРТУ ТА ПРИРОДНИЧИХ НАУК
Кафедра здоров'я людини та фізичної культури

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
та методичної роботи

В.В. Костін

” 08 ” 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
**ОК 14 ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ТА ЕРГОТЕРАПІЯ ПРИ ПОРУШЕННІ
ДІЯЛЬНОСТІ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ ТА ДИХАЛЬНОЇ СИСТЕМ**

перший освітній рівень бакалавр

(бакалавр, магістр, доктор філософії)

спеціальність 227 «Терапія та реабілітація»

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійна програма 227 Фізична терапія, ерготерапія

(назва освітньо-професійної програми)

Кременчук 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Фізична терапія та ерготерапія при порушенні діяльності серцево-судинної та дихальної систем» розроблена на основі освітньо-професійної програми «Фізична терапія, ерготерапія» підготовки здобувачів освіти першого освітнього рівня (бакалавр) за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація» та відповідних нормативних документів

Робочу програму розробив:

Доцент кафедри здоров'я людини та фізичної культури, кандидат психологічних наук _____ Олександр КУЩ

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри здоров'я людини та фізичної культури, протокол № 1 від 28.08. 2023 р.

Гарант освітньої програми _____ Олена АНТОНОВА

Завідувачка кафедри _____ Олена АНТОНОВА

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні методичної комісії КрНУ зі спеціальності 227 – «Терапія та реабілітація», протокол № 1 від «28» 08 2023 р.

Голова методичної комісії _____ Олена АНТОНОВА

1 Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 9	Галузь знань <u>22 – Охорона здоров'я</u> (шифр, назва)	Обов'язкова	
Модулів –1	Спеціальність 227 «Терапія та реабілітація» <hr/> (шифр, назва)	Рік підготовки:	
Змістових модулів –2		2-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – скласти реферат і електронну презентвцію		Семестр	
Загальна кількість годин - 270		4-й	-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи студента - 10	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		30 год.	год.
		Семінарські	
		<i>Не передбачено</i>	
		Практичні	
		60 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		180 год.	год.
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: диф.залік			

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – набуття студентами теоретичних знань та практичних навичок для оцінки і корекції фізичного стану пацієнтів з порушеннями функціонування серцево-судинної та дихальної систем.

Завданнями викладання дисципліни є:

– допомогти студентам набутти теоретичних знань та практичних навичок, що розкривають методику здійснення фізичної терапії та ерготерапії при порушенні діяльності серцево-судинної та дихальної систем;

– допомогти студентам в опануванні практичних навичок з розробки і вміння виконувати комплекс фізичних вправ лікувальної гімнастики та спеціальних фізичних вправ при відновлювальній терапії порушень функціонування серцево-судинної та дихальної систем;

– допомогти студентам в опануванні практичних навичок оцінки впливу фізичної реабілітації під час корекції фізичного стану пацієнтів з порушеннями функціонування серцево-судинної та дихальної систем.

3. Компетентності та програмні результати навчання

3.1. Інтегральна компетентність (ІК)

ІК. Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук.

3.2. Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 08. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 11. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

3.3. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК)

ФК 05. Здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з фізичної терапії, ерготерапії у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини.

ФК 06. Здатність виконувати базові компоненти обстеження у фізичній терапії та/або ерготерапії: спостереження, опитування, вимірювання та тестування, документувати їх результати (додаток 1).

ФК 07. Здатність допомогти пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії та ерготерапії.

ФК 08. Здатність ефективно реалізовувати програму фізичної терапії та/або ерготерапії.

ФК 09. Здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії та/або ерготерапії функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта.

ФК 10. Здатність проводити оперативний, поточний та етапний контроль стану пацієнта/клієнта відповідними засобами й методами (додаток 1) та документувати отримані результати.

ФК 11. Здатність адаптовувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов.

3.4. Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 06. Застосовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі, трактувати отриману інформацію.

ПРН 07. Трактувати інформацію про наявні у пацієнта/клієнта порушення за Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ) та Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків (МКФ ДП).

ПРН 09. Реалізувати індивідуальні програми фізичної терапії, ерготерапії.

ПРН 10. Здійснювати заходи фізичної терапії для ліквідації або компенсації рухових порушень та активності (додаток 2).

ПРН 11. Здійснювати заходи ерготерапії для ліквідації або компенсації функціональних та асоційованих з ними обмежень активності та участі в діяльності.

ПРН 15. Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.

ПРН 16. Проводити інструктаж та навчання клієнтів, членів їх родин, колег і невеликих груп.

3.5. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати:

- особливості застосування загальних та спеціальних методів фізичної терапії і ерготерапії під час відновлення функціонального стану пацієнтів при порушенні діяльності серцево-судинної та дихальної систем;

- показання, протипоказання та застереження до застосування відповідних засобів фізичної реабілітації при захворюваннях серцево-судинної та дихальної систем;

- типи реакцій серцево-судинної та дихальної систем на фізичне навантаження;

- особливості побудови програми фізичної реабілітації при захворюваннях серцево-судинної та дихальної систем;

- особливості застосування комплексу фізичних вправ лікувальної гімнастики та спеціальних фізичних вправ при відновлювальній терапії порушень функціонування серцево-судинної та дихальної систем;

- психологічні чинники успішної діяльності пацієнта;

уміти:

- здійснювати вибір адекватних методів обстеження та засоби контролю;

- підібрати засоби та скласти індивідуальну програму фізичної реабілітації із урахуванням захворювання серцево-судинної та/або дихальної систем пацієнта;

- здійснювати заходи фізичної терапії для ліквідації або компенсації рухових порушень та активності;

- здійснювати заходи ерготерапії для ліквідації або компенсації функціональних та асоційованих з ними обмежень активності та участі в діяльності;

- формувати у пацієнта мотивацію до занять фізичними вправами;

- формувати правильний режим дня пацієнта, дати рекомендації щодо здорового способу життя та збалансованого харчування;

- співпрацювати з іншими спеціалістами сфери охорони здоров'я.

Міжпредметні зв'язки: дисципліна пов'язана із анатомією та фізіологією людини, медичною біологією з основами генетики, основами загальної та клінічної патології, обстеженням, методами оцінки та контролю при порушенні діяльності серцево-судинної та дихальної систем, біомеханікою та клінічною кінезіологією, педагогікою, психологією. теорією, технологією та видами оздоровчо-рекреаційної рухової активності, а також з клінічним реабілітаційним менеджментом при дисфункціях внутрішніх органів.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Фізична терапія та ерготерапія при порушенні діяльності серцево-судинної системи.

Тема 1. Організаційно-методичні основи фізичної терапії та ерготерапії при порушенні діяльності серцево-судинної системи.

Тема 2. Фізична терапія та ерготерапія при порушенні діяльності серцево-судинної системи.

Тема 3. Фізична терапія та ерготерапія при інфаркті міокарда.

Тема 4. Фізична терапія та ерготерапія при хронічних формах ішемічної хвороби серця.

Тема 5. Фізична терапія та ерготерапія при хронічній серцевій недостатності.

Тема 6. Фізична терапія та ерготерапія при артеріальній гіпертензії.

Тема 7. Фізична терапія та ерготерапія при вроджених вадах серця.

Змістовий модуль 2. Фізична терапія та ерготерапія при порушенні діяльності дихальної системи.

Тема 8. Організаційно-методичні основи фізичної терапії та ерготерапії при порушенні діяльності дихальної системи.

Тема 9. Фізична терапія при пневмонії та гострому бронхіті.

Тема 10. Фізична терапія та ерготерапія при туберкульозі легень.

Тема 11. Фізична терапія та ерготерапія при ХОЗЛ–хронічному бронхіті, емфіземі легень, бронхіальній астмі.

Тема 12. Фізична терапія та ерготерапія при плевриті.

5. Структура навчальної дисципліни

Теми	Кількість годин											
	Усьо-го	Денна форма					Усь-ого	Заочна форма				
		у тому числі						у тому числі				
1	2	л	пз	лаб	інд	ср	8	л	пз	лаб	інд	ср
Змістовий модуль 1. Фізична терапія та ерготерапія при порушенні діяльності серцево-судинної системи												
Тема 1.	23	4	4	–	–	15	–	–	–	–	–	–
Тема 2.	21	2	4	–	–	15	–	–	–	–	–	–
Тема 3.	21	2	4	–	–	15	–	–	–	–	–	–
Тема 4.	23	2	6	–	–	15	–	–	–	–	–	–
Тема 5.	23	2	6	–	–	15	–	–	–	–	–	–
Тема 6.	21	2	4	–	–	15	–	–	–	–	–	–
Тема 7.	23	2	6	–	–	15	–	–	–	–	–	–
Змістовий модуль 2. Фізична терапія та ерготерапія при порушенні діяльності дихальної системи												

Тема 8.	23	4	4	–	–	15	–	–	–	–	–	–
Тема 9.	23	2	6	–	–	15	–	–	–	–	–	–
Тема 10.	21	2	4	–	–	15	–	–	–	–	–	–
Тема 11.	25	4	6	–	–	15	–	–	–	–	–	–
Тема 12.	23	2	6	–	–	15	–	–	–	–	–	–
Усього годин	270	30	60	–	–	180	–	–	–	–	–	–

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1	2	3
Змістовий модуль 1. Фізична терапія та ерготерапія при порушенні діяльності серцево-судинної системи		
1	Організаційно-методичні основи фізичної терапії та ерготерапії при порушенні діяльності серцево-судинної системи	4
2	Фізична терапія та ерготерапія при порушенні діяльності серцево-судинної системи	4
3	Фізична терапія та ерготерапія при інфаркті міокарда	4
4	Фізична терапія та ерготерапія при хронічних формах ішемічної хвороби серця	6
5	Фізична терапія та ерготерапія при хронічній серцевій недостатності	6
6	Фізична терапія та ерготерапія при артеріальній гіпертензії	4
7	Фізична терапія та ерготерапія при вроджених вадах серця	6
Змістовий модуль 2. Фізична терапія та ерготерапія при порушенні діяльності дихальної системи		
8	Організаційно-методичні основи фізичної терапії та ерготерапії при порушенні діяльності дихальної системи	4
9	Фізична терапія при пневмонії та гострому бронхіті	6
10	Фізична терапія та ерготерапія при туберкульозі легень	4
11	Фізична терапія та ерготерапія при ХОЗЛ–хронічному бронхіті, емфіземі легень, бронхіальній астмі	6
12	Фізична терапія та ерготерапія при плевриті	6
Разом		60

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1	2	3
Змістовий модуль 1. Фізична терапія та ерготерапія при порушенні діяльності серцево-судинної системи		
1	Організаційно-методичні основи фізичної терапії та ерготерапії при порушенні діяльності серцево-судинної системи	15
2	Фізична терапія та ерготерапія при порушенні діяльності серцево-судинної системи	15
3	Фізична терапія та ерготерапія при інфаркті міокарда	15
4	Фізична терапія та ерготерапія при хронічних формах ішемічної хвороби серця	15

5	Фізична терапія та ерготерапія при хронічній серцевій недостатності	15
6	Фізична терапія та ерготерапія при артеріальній гіпертензії	15
7	Фізична терапія та ерготерапія при вроджених вадах серця	15
Змістовий модуль 2. Фізична терапія та ерготерапія при порушенні діяльності дихальної системи		
8	Організаційно-методичні основи фізичної терапії та ерготерапії при порушенні діяльності дихальної системи	15
9	Фізична терапія при пневмонії та гострому бронхіті	15
10	Фізична терапія та ерготерапія при туберкульозі легень	15
11	Фізична терапія та ерготерапія при ХОЗЛ–хронічному бронхіті, емфіземі легень, бронхіальній астмі	15
12	Фізична терапія та ерготерапія при плевриті	15
	Разом	180

Завдання до самостійної роботи:

- 1) підготовка до семінарських занять,
- 2) підготовка і виступ з науковими доповідями,
- 3) підготовка поточних контрольних робіт,
- 4) підготовка до заліку.

8. Індивідуальне навчально - дослідне завдання (ІНДЗ)

Передбачає написання анотації прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, історико-педагогічні розвідки; повідомлення з теми, рекомендованої викладачем (у вигляді усної доповіді, письмово реферату та/або електронної презентації); спостереження, що проводиться студентами і здійснюється за вказаною схемою та подається у вигляді письмового звіту; звіт про результати, отримані при проведенні емпіричного дослідження з проблем психології (охоплює зміст теми (модуля); науково-теоретичне дослідження у вигляді реферату (охоплює весь зміст навчального курсу).

9. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративні методи (унаочнені розповіді, пояснення).

Репродуктивні (опитування, тестування, розв'язування задач, виконання вправ за зразком чи алгоритмом).

Проблемного викладу (розв'язування проблемних ситуацій, ситуаційне моделювання, аналіз життєвих та виробничих ситуацій, дискусія, мозковий штурм, синектичний аналіз (розв'язання проблемної ситуації на основі проведення аналогії з уже відомим), морфологічний аналіз (розв'язання складної проблемної ситуації, розбиваючи її на міні-проблеми), аналіз відео фрагментів, написання рефератів, анотування наукових джерел, рольова взаємодія).

Частково-пошукові методи (евристичні бесіди, проектна діяльність (виконання практичних завдань, що дозволяють отримати актуальний, практично значущий результат, його презентація), самостійне розв'язання проблемних ситуацій).

Дослідницькі (проведення самостійного теоретичного дослідження з обраної теми та написання реферату, проведення самостійного емпіричного дослідження з обраної теми та написання звіту).

Діяльність студента передбачає: слухання лекцій; виступ з повідомленням на практичному занятті; виголошення доповіді на практичному занятті; участь у

дискусії на практичних заняттях; самостійне конспектування додаткової літератури та її аналіз.

10. Методи контролю

Методи контролю – традиційні та тестові контрольні роботи для оперативного, поточного, підсумкового контролю, усне опитування, виконання індивідуального завдання.

11. Розподіл балів, які отримують студенти при вивченні дисципліни

Конспект та відвідування	Поточна аудиторна та самостійна робота, поточний контроль								ІНДЗ	Сума
	T 1	T 2-3	T 4	T 5	T 6-7	T 8	T10-9	T11-12		
10	6	8	4	6	6	12	4	12	32	100

T1, T2 ... T12 – теми

Критерії оцінювання результатів вивчення дисципліни.

Методика базується на тому, що за умови повного та успішного виконання навчального плану за конкретною дисципліною протягом семестру, студент може отримати максимально можливу кількість балів. $N_{\text{бmax}}=100$.

За пропозицією нині діючого університетського положення про оцінювання успішності студентів за 100-бальною системою передбачений наступний розподіл максимальних балів:

- за відвідування лекційних занять – $N_{\text{лmax}} = 10$;
- за ІНДЗ – $N_{\text{емаx}} = 32$;
- решта видів занять – $N_{\text{рmax}} = 58$.

Третя позиція в цьому переліку розподіляється на всі види занять, що передбачені навчальним планом, тобто у найбільш загальному випадку:

$$N_{\text{рmax}} = N_{\text{лбmax}} + N_{\text{ппрmax}}$$

Отримаємо максимальну кількість, що може бути одержана студентом за кожне заняття, а саме:

$$N_{\text{л}} = \frac{N_{\text{лmax}}}{n_{\text{л}}};$$

$$N_{\text{лб}} = \frac{N_{\text{лбmax}}}{n_{\text{лб}}}; \quad N_{\text{ппр}} = \frac{N_{\text{ппрmax}}}{n_{\text{ппр}}};$$

де пл, плб, ппр – кількість лекцій, лабораторних та практичних занять, передбачених навчальним планом на поточний семестр.

Принципи визначення конкретної кількості балів, що отримує студент за кожну конкретну контрольну точку.

Головним принципом визначення конкретної кількості балів, що отримує студент за кожну конкретну контрольну точку, є врахування рівня продемонстрованих студентом знань та навичок, оцінених за критеріями оцінки, затвердженими розпорядженням по КрНУ від 12.11.2012р. та успішності і своєчасності виконання студентом навчального плану.

Бал за відвідування лекційних *занять* враховується автоматично за кількістю фактично відвіданих студентом занять відповідно до відміток у журналі академічної групи та робочому журналі викладача.

$$N_{\text{лфакт}} = N_{\text{л}} \cdot \text{плфакт},$$

де $N_{\text{пфакт}}$ – кількість лекційних занять, фактично відвіданих студентом.

Бал за практичне заняття нараховується наступним чином:

$$N_{\text{пфакт}} = \sum_{i=1}^{n_{\text{пр}}} (N_{\text{пр}i} \cdot k_{\text{я}i}),$$

де $k_{\text{я}}$ – коефіцієнт якості проведення практичного заняття.

Означений коефіцієнт враховує рівень знань та навичок, продемонстрованих студентом під час практичного заняття (наприклад, відповідь у дошки) та виконання тестового завдання

$$k_{\text{я}} = \frac{B}{5},$$

де $B = 2,3,4,5$ – підсумкова кількість балів, виставлена викладачем студенту за практичне заняття. Якщо студент пропустив практичне заняття без поважних причин, йому виставляється за це заняття бал $B = 0$.

Отже, виконання навчального процесу є обов'язковою умовою для одержання позитивного результату в цілому за семестр.

Запропонований вище алгоритм оцінювання фактично визначив і принципи формування контрольних точок, а саме:

1. Поточний контроль містить в собі:

- бали за відвідування лекційних занять;
- бали, одержані за практичні заняття.

Максимальна кількість балів, яку може одержати студент за всі складові поточного контролю складає:

$$N_{\text{потмах}} = N_{\text{лмах}} + N_{\text{рмах}} = 10 + 70 = 80$$

2. Підсумковий контроль знань у формі екзамену може забезпечити студенту максимальну кількість балів $N_{\text{емах}} = 20$, але врахування цієї кількості пропонується здійснювати у наступний спосіб:

$$N_{\text{бфакт}} = N_{\text{потфакт}} \cdot k_{\text{я}},$$

де $k_{\text{я}}$ – коефіцієнт якості знань, виявлених на екзамені, який визначається наступним чином:

$$k_{\text{я}} = \frac{B}{4} \cdot \tau,$$

де $B = 3,4,5$ – кількість балів, одержаних на екзамені (при $B = 2$, $k_{\text{я}} = 0$); τ – коефіцієнт своєчасності виконання навчального плану, він визначається у наступний спосіб: $\tau = 1$ якщо екзамен складено с першої спроби за графіком сесії; $\tau = 0,9$ якщо це результат першого перескладання; $\tau = 0,8$ якщо це результат другого перескладання.

Підсумкове оцінювання знань студентів здійснюється за **100-бальною** рейтинговою шкалою (див. табл. 1), яка у **відомості обліку успішності** (форма № Н-5.03) фіксується оцінками за **національною системою** і за європейською кредитно-трансферною системою – **ECTS**.

Поточне оцінювання здійснюється відповідно критеріям оцінювання певного виду навчальної діяльності (див. табл. 2).

Таблиця 2 – Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Таблиця 2 – Відповідність критеріїв оцінювання за певною дисципліною критеріям оцінювання певного виду навчальної діяльності

Вид та форма контролю	Максимальний показник за вид контролю та конкретну форму контролю, бал
Лекції (відвідування, конспект)	До 10
Робота студентів на практичних, лабораторних, семінарських заняттях	20
Підготовка до заняття (конспект)	До 3
Активність на занятті	До 3
Виконання завдань практичного заняття та захист, звіт	До 8
Поточний та підсумковий контроль	50
Опитування	До 5
Контрольна робота	До 5
Реферат	До 12
Самостійна робота*	До 5
Індивідуальна робота**	До 10
Усього за модулем	80
Іспит	20
Усього	100

**Самостійна робота* як форма поточної навчальної роботи – це виконання студентом самостійно за завданням викладача певного обсягу практичних завдань, що стосуються відпрацювання окремих навичок і умінь з навчальної дисципліни і можуть мати такі форми: написання реферату, формулювання структурно-логічних схем, виконання домашнього завдання тощо.

***Індивідуальна робота* як форма поточної навчальної роботи – це виконання студентом самостійно за завданням (можливо і під керівництвом) викладача певного обсягу практичних завдань, які стосуються відпрацювання окремих навичок і умінь з навчальної дисципліни, що може мати такі форми: виготовлення засобів наочності, розробка тестів, ребусів, виконання індивідуального завдання тощо.

12. Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки щодо організації самостійної та практичної роботи.
2. Завдання для модульної контрольної роботи.
3. Завдання для поточного контролю, тести.

13. Рекомендована література

Основна

1. Вакуленко Л. О. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / Л. О. Вакуленко та ін.; за заг. ред. Л. О. Вакуленко, В. В. Клапчука. Тернопіль: Укрмедкнига: ТДМУ, 2018. 371 с.
2. Внутрішня медицина: підручник / Н.М. Середюк, Є.М. Нейко, Г.П. Вакалюк та ін.; за ред. Є.М. Нейка. Київ.: Медицина, 2009. 1104 с.
3. Кучанська Г. Обстеження та оцінка стану здоров'я людини: електронний підручник. - Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти, 2022. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://cutt.ly/ZDSksRa>
4. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Т. Бойчук, М. Голубева, О. Левандовський, Л. Войчишин. Львів: ЗУКЦ, 2010. 240 с.
5. Обстеження та оцінка стану здоров'я людини: навчальний посібник, частина перша / В.А. Гайдуков, І.А. Плеш, Л.Д. Борецько, Н.О. Сливка, О.І. Юрків, І.М. Маринчина. Чернівці: Медуніверситет, 2019. 191 с.
6. Обстеження та оцінка стану здоров'я людини: навчальний посібник, частина друга / Н.О. Сливка, В.А. Гайдуков, Ф.В. Кузик, М.І. Бачу, Д.К. Григорець. Чернівці: Місто, 2020. 157 с.
7. Передерій В.Г., Ткач С.М. Основи внутрішньої медицини / Том II / Під-к для студ. вищ. мед. навч. закладів. Вінниця: Нова книга, 2009. 784 с.
8. Пропедевтика внутрішньої медицини : підручник / К. О. Бобкович, Є. І. Дзись, В. М. Жебель та ін. ; за ред. М. С. Расіна. Вінниця : Нова Книга, 2014. 207 с.
9. Пропедевтика внутрішньої медицини / Децик Ю.І., Яворський О.Г., Нейко Є.М. та ін. (за ред. проф. Яворського О.Г.). 5-е вид. Київ: ВСВ «Медицина», 2018. 552с.
10. Пропедевтика внутрішньої медицини : підручник / Ю.І. Децик, О.Г. Яворський, Є.М. Нейко та ін. ; за ред. О.Г. Яворського. 6-е вид. Київ : ВСВ «Медицина», 2020. 552 с. Електронний додаток [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://link.medpublish.com.ua/75323.rar>
11. Свінціцький А. Методи діагностики в клініці внутрішньої медицини: навчальний посібник. Київ: Медицина, 2019. 1088 с.
12. Сучасні класифікації та стандарти лікування захворювань внутрішніх органів / За ред. проф. Ю.М. Мостового. 2-ге вид., перероб. Київ, Центр ДЗК, 2017. 616 с.
13. Тимрук-Скоропад К, Павлова Ю. Критерії вибору та зміст фізичної терапії осіб із хронічним обструктивним захворюванням легень. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві* 2019. 4. С. 96–108.
14. Тимрук-Скоропад К. Використання методів дослідження в процесі легеневої реабілітації та фізичної терапії осіб з хронічним обструктивним захворюванням легень (огляд клінічних настанов). *Слобожанський науково-спортивний вісник* 2018. 4. С. 5–12.
15. Фізіотерапія : підручник / за ред. проф., д. мед. н. О. А. Владимірова, проф., д. мед. н. В. В. Єжова, проф., д. мед. н. Г. М. Пономаренко. Київ : Формат, 2013. 432 с.

Допоміжна:

16. Куц О.С. Особливості застосування дихальної гімнастики за К.Бутейком у фізичній реабілітації старшокласників, хворих на алергічний риніт. / О.С. Куц, І. В. Щербан. Матеріали конференції: *XXVIII Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених «Актуальні проблеми життєдіяльності суспільства»*. Тези доповідей (Кременчук, 26-27 квітня 2021 р.). Кременчук: КрНУ, 2021. С. 163–164.

17. Куц О.С. Медико-біологічне обґрунтування застосування засобів фізичної реабілітації при хронічному обструктивному захворюванні легенів/ Куц О.С., Грицак А.І. Матеріали конференції: *XXVIII Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених «Актуальні проблеми життєдіяльності суспільства»*. Тези доповідей (Кременчук, 26-27 квітня 2021 р.). Кременчук: КрНУ, 2021. С. 161–162.

18. Мурза В.П. Фізична реабілітація. Навчальний посібник. Київ: Олан, 2004. 559с.

19. Сухан В. С. Лікувальна фізична культура при захворюваннях серцевосудинної системи : методичні рекомендації / В.С. Сухан, Л.В. Дичка, О. С.Блага. Ужгород, 2014.

20. Сухан В.С. Лікувальна фізична культура при захворюваннях органів дихання: методичні рекомендації / О.С. Блага, Л.В. Дичка, В.С. Сухан. Ужгород: АУТДОР-ШАРК, 2014. 51 с.

21. Теорія і методика фізичного виховання. Під заг. ред. Т.Ю. Круцевич. Київ: Олімпійська література, 2003. в 2-х т.

22. Швесткова Ольга, Сладкова Петра та кол. Фізична терапія: Підручник. Київ, Чеський центр у Києві, 2019. 272 с.

23. Швесткова Ольга, Свєцена Катержина та кол. Ерготерапія: Підручник. Київ, Чеський центр у Києві, 2019. 280 с.

Інформаційні ресурси

1. Сайт Empendium / Портал для лікарів / Внутрішні хвороби. Підручник, заснований на принципах доказової медицини. URL: <https://empendium.com/ua/>

2. Державний експертний центр МОЗ України / Реєстр медико-технологічних документів / Галузеві стандарти та клінічні настанови. URL: https://www.dec.gov.ua/cat_mtd/galuzevi-standarti-ta-klinični-nastanovi/

3. Компендіум — лікарські препарати / Підручники / Внутрішня медицина (В.І. Денесюк, О.В. Денесюк, за ред. В.М. Коваленка, 2019). URL: <https://compendium.com.ua/uk/tutorials-uk/>

4. Сучасні класифікації та стандарти лікування захворювань внутрішніх органів. Невідкладні стани в терапії / За ред. проф. Ю.М. Мостового, 2015. URL: https://pidru4niki.com/90176/meditsina/suchasni_klasifikatsiyi_ta_standarti_likuvannya_za_hvoryuvan_vnutrishnih_organiv_nevidkladni_stani_v_terapiyi

5. Сайт Українського товариства фізичної та реабілітаційної медицини. URL: <http://www.utfrm.com.ua/>

6. Сайт Української асоціації фізичної терапії. URL: <https://physrehab.org.ua/uk/home/>